

ZN.5183.6.2024.MA

GN. 6120.04. 1. 2024. AK

Szczecin, dnia 29 lutego 2024r.

5. MAR. 2024
Gmina Brojce
ul. Długa 48
72-304 Brojce

W odpowiedzi na pismo znak: OR.033.85.2023.MZ z dn. 26.10.2023r. w sprawie planowanego uporządkowania parku podworskiego położonego w miejscowości Mołstowo w Gminie Brojce, Zachodniopomorski Wojewódzki Konserwator Zabytków przekazuje następujące wytyczne:

- 1) teren dz. nr 2/16 obr. Mołstowo gm. Brojce podlega ochronie konserwatorskiej poprzez ujęcie w gminnej i wojewódzkiej ewidencji zabytków, ponadto część dz. nr 2/16 obr. Mołstowo gm. Brojce wpisana jest do rejestru zabytków pod numerem A-1624 jako park dworski, na podstawie decyzji znak: Kl.V-0/62/58 z dn. 05.07.1958r.;
- 2) przedmiotowy teren, zgodnie z uzasadnieniem decyzji o wpisie do rejestru zabytków oraz kartą ewidencyjną, stanowi teren parku podworskiego;
- 3) na części terenu parku objętej wpisem do rejestru zabytków, wszelkie prace konserwatorskie, restauratorskie i budowlane, a także inne działania mające wpływ na wygląd zabytku, wymagają uzyskania pozwoleń konserwatorskich z art. 36 ustawy o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami oraz powinny zapewniać zachowanie integralności parku z częścią ujętą w gminnej i wojewódzkiej ewidencji zabytków;
- 4) zalecane jest wykonanie lub aktualizacja inwentaryzacji istniejącej zieleni zabytku, co stanowi podstawowe źródło wiedzy o stanie zachowania historycznej zieleni zabytku wykonany w części graficznej na aktualnej mapie geodezyjnej, a także zawierać charakterystykę fitosanitarną szaty roślinnej oraz określać zasób zabytkowej zieleni, ze szczególnym uwzględnieniem starodrzewu (szpalerów grabowe i świerkowe);
- 5) inwentaryzacja oraz wykonane na jej podstawie analizy historyczne służą rozpoznaniu stopnia zachowania zabytkowego układu przestrzennego oraz kompozycji parku, substancji zabytku (zieleni, ukształtowania terenu, układu alejowego, elementów architektonicznych) oraz jej składu gatunkowego,
- 6) zalecane jest przeprowadzenie kwerendy bibliograficznej i archiwalnej na podstawie dostępnych źródeł historycznych z uwzględnieniem karty ewidencyjnej, historycznych dokumentów, map i fotografii;
- 7) przed przystąpieniem do planowanych prac porządkowych, zalecane jest przeprowadzenie analizy kompozycji drzewostanu historycznego z uwzględnieniem pozostałości nasadzeń komponowanych w części parku wpisanej do rejestru zabytków;
- 8) przeprowadzone dokładne analizy stanu istniejącego i historycznego zabytku oraz kwerenda historyczna powinny być podstawą do określenia stopnia zachowania zasobu zabytkowego i jego waloryzacji, a także dalszych prac konserwatorskich,
- 9) ruiny dworu oraz innych historycznych budynków stanowią relikty pierwotnego układu przestrzennego oraz ich materialne świadectwa, w związku z czym zaleca się pozostawienie tych obiektów, ich zabezpieczenie oraz adaptację w ramach przyszłej rewitalizacji parku;
- 10) starodrzew stanowiący substancję zabytkową, w tym nasadzenia liniowe grabów w formie szpalerów, powinny być ujęte w wykazie zachowanego zasobu zabytkowego

- cennego drzewostanu parkowego oraz oznaczone geodezyjnie z ustaleniem koniecznych prac konserwatorskich w ich obrębie;
- 11) w części działki wpisanej do rejestru zabytków znajduje się drzewostan w gradacji wymagający natychmiastowego usunięcia z uwagi na porażenie opieńką *Armillaria sp.*;
  - 12) posusz drzew, powstały w wyniku działalności patogenów grzybowych i szkodników owadów (np. opieńka, rodzina kornikowatych) usunięty w trybie pilnym, celem ograniczenia gradacji i rozprzestrzeniania się patogenów na sąsiednie drzewa, w tym drzewa o wartościach historycznych, z wdrożeniem zapobiegawczych działań profilaktycznych;
  - 13) drzewa obumarłe, stanowiące nasadzenia z pierwotnego układu przestrzennego parku, należy zastąpić przez młodsze pokolenie najbliższej rosnących drzew, a w przypadku braku młodszego pokolenia drzew, dokonania uzupełnień w nasadzeniach;
  - 14) drzewa samoistnie rozprzestrzenione w wyniku sukcesji należy usuwać selektywnie z uwzględnieniem możliwości wystąpienia znacznej trzebieży drzew objętych gradacją opieńki i powstania niepożądanych wewnątrz w strukturze parku;
  - 15) należy dążyć do zachowania lub odtworzenia struktury drzewostanu zawierającego drzewa w każdej grupie wiekowej, z wykształconym okrajkiem lub otuliną parku;
  - 16) program prac powinien przewidywać działania prowadzące do ewentualnego przestąpienia pni drzew, celem ograniczenia ekspozycji pnia na światło mogącej skutkować powstawaniem zgorzeli słonecznych, szczególnie w odniesieniu do starodrzewu;
  - 17) posusz gałęziowy i konarowy, a także gałęzie nadłamane należy usuwać jedynie z przyczyn bezpieczeństwa, na podstawie projektu gospodarki drzewostanem oraz pod nadzorem dendrologicznym;
  - 18) prowadzenie prac pielęgnacyjnych w postaci cięć w koronach dojrzałego drzewostanu powinno mieć charakter okazjonalny oraz wynikać jedynie z potrzeb zmniejszających ewentualne ryzyko w otoczeniu, a prowadzone cięcia nie mogą wpływać negatywnie na kondycję drzew oraz powodować ich uszkodzenia lub zniszczenia;
  - 19) cięcia korygujące korony drzew mogą być prowadzone jedynie w przypadku stwierdzenia istotnych wad w budowie wymagających usunięcia gałęzi mechanicznie osłabionych, wygonionych, współprzewodników lub martwych;
  - 20) wszystkie cięcia w koronach powinny być podyktowane wyjątkowymi względami, mającymi na celu utrzymanie zrównoważonej i stabilnej budowy koron drzew lub poprawę bezpieczeństwa w sytuacjach uzasadnionych;
  - 21) konieczność przeprowadzenia jakichkolwiek prac w koronach drzew powinna być wykazana w projekcie gospodarki drzewostanem, wykonanym przez specjalistę z dziedziny arborystyki konserwatorskiej oraz w ramach prowadzenia prac konserwatorskich;
  - 22) nie dopuszcza się prowadzenia cięć całkowicie usuwających żywe konary, chyba że prace te wymagają nadania należytego pokroju drzewom, przywrócenia statyki lub zapewnienia skrajni, a usuwane konary nie przekraczają średnicy 5-10 cm,
  - 23) konieczność usunięcia żywych konarów drzew powinna być szczegółowo udokumentowana i uzasadniona przez dendrologa lub arborystę, a także wynikać z przyczyn istotniejszych niż ich zachowanie;

- 24) nie dopuszcza się prowadzenia cięć wierzchołkowych, obniżających korony drzew, chyba że mają one charakter interwencyjny związany z przywróceniem statyki drzew, ściśle udokumentowany w opinii specjalistycznej;
- 25) prace pielęgnacyjne polegające na wykonaniu cięć w koronach drzew nie mogą wpływać negatywnie na statykę drzew, a przywrócenie statyki drzew poprzez cięcia w koronach powinno być udokumentowane w opinii specjalistycznej;
- 26) cięcia interwencyjne w koronach, związane z cechami budowy zwiększającymi ryzyko w otoczeniu, powinny być prowadzone jedynie w uzasadnionych przypadkach, oraz być związane z usunięciem bezpośredniego zagrożenia lub poprawą parametrów bezpieczeństwa, popartą opinią specjalistyczną i badaniami;
- 27) prace związane z koszeniem powinny zmierzać do zachowania lub odtworzenia naturalnego runa parkowego, w związku z czym należy je prowadzić w miejscach występowania gatunków ruderalnych, związanych z antropopresją;
- 28) zasadne jest przeprowadzenie kompleksowej rewitalizacji parku, obejmującej przeprowadzenie działań zmierzających do przywrócenia charakteru parkowego oraz wyeksponowania wartości artystycznych i estetycznych całego zabytku, a także uwzględniającej wykonanie stałych prac konserwatorskich służących zabezpieczeniu zabytku;
- 29) rewitalizacja parku może służyć zabezpieczeniu oraz utrwaleniu substancji zabytku, w tym takich elementów jak zieleń, ukształtowanie terenu i obiekty architektoniczne, oraz dążyć do uczynienia zabytkowego układu komunikacyjnego, co może wpłynąć na zwiększenie jego wartości;
- 30) dokumentacja projektowa powinna być sporządzona zgodnie ze standardami prowadzenia działań w zabytkowych parkach, ogrodach i innych formach zieleni komponowanej, wydanymi wraz z pismem DOZ.6521.14.2019.DJ z dnia 06 marca 2019 roku przez Generalnego Konserwatora Zabytków;
- 31) wszelkie wycinki drzew i krzewów na terenie zabytku wpisanego do rejestru jako forma komponowanej zieleni wymagają uzyskania dwóch pozwoleń wojewódzkiego konserwatora zabytków: na usunięcie drzew i krzewów na podstawie art. 83a ust.1 ustawy o ochronie przyrody (Dz.U. z 2023r. poz. 1336 ze zm.) oraz na prowadzenie prac konserwatorskich na podstawie art. 36 ust. 1 pkt 1 ustawy o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami (Dz.U. z 2022r. poz. 840 ze zm.);
- 32) prace polegające na usunięciu drzew na terenie wpisanym do rejestru zabytków, o których mowa a art. 83f ust. 1 pkt 3 ustawy o ochronie przyrody, wymagają uzyskania pozwolenia na podejmowanie innych działań, mających wpływ na wygląd zabytku, zgodnie z art. 36 ust. 1 pkt 11 ustawy o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami;
- 33) prace związane z rewitalizacją parku wpisanego do rejestru zabytków wymaga uzyskania pozwolenia konserwatorskiego na podstawie art. 36 ust. 1 pkt. 1 lub 11 ustawy o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami (Dz.U. z 2022r. poz. 840 ze zm.);
- 34) odpady złożone na terenie parku należy niezwłocznie usunąć, a teren w zależności od ich rodzaju i stopnia degradacji, poddać odpowiedniej rekultywacji.

Do przedmiotowego zabytku mają zastosowanie przepisy, z którymi można zapoznać się na stronie internetowej urzędu wojewódzkiego konserwatora zabytków: www.wkz.szczecin.pl. Znajdują się na niej także wzory wniosków o wydanie pozwolenia na prowadzenie prac w zabytku. Standardy konserwatorskie rekomendowane przez Generalnego

Konserwatora Zabytków, dotyczące wykonania dokumentacji konserwatorskich w odniesieniu do zabytków stanowiących parki, ogrody i inne formy projektowanej zieleni, wpisane do rejestru zabytków, dostępne są na stronie NID: <https://nid.pl/zasoby/zasoby-standardy-postepowania/>.

Zachodniopomorski Wojewódzki
Konserwator Zabytków

Tomasz Wołender

Otrzymują:

- 1) Adresat (za zwrotnym potwierdzeniem odbioru);
- 2) a/a